

Can'ca Söyleşi: Havacı Kadın Olmak!

İlk Türk Kadın Yer'e Yakın Uzay Profesörü Dr. Yurdanur Tulunay

Can EREL
Uçak Mühendisi
can.erel@canerel.com.tr

Yılbaşından itibaren başladığım "[Bu Coğrafyada Havacı Kadın Olmak!](#)" başlıklı özel dizide sıradaki söyleşimi gerçekleştirdiğim Prof. Dr. Yurdanur Tulunay adını ilk defa mezuniyetimizden sonraki yıllarda fakülte olarak yapılandırılan uçak mühendisliği öğretim programı süreçlerinde uzay mühendisliği programının oluşturulması çabaları ile duymuştum...

...ardından da, yıllar sonra, milenyum başında ABD'de Wright-Patterson Hava Üssü'nde yerleşik F-16 Sistem Program Ofisi'nde F-16 Kıdemli Milli Temsilcisi olarak görev yaptığım yıllarda mezun uçak mühendislerine yönelik bir veri tabanı oluşturma çabasında...

Ulusal havacılığımızın gelişim sürecinde İLK UÇAN & İLK UÇURAN olmuş öncü havacı kadınlarımız ve faaliyetlerini andığım "*Ulusal Havacılık Gelişim Sürecinde Türk Kadını*" isimli çalışmamda, bu yıl akademik alanda ilklere yönelik araştırmalarımda bir kez daha karşılaştım Prof. Dr. Yurdanur Tulunay ile...

Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde Astrofizik Anabilim dalını kurmuş olan Prof. Dr. Dilhan Eryurt, 1961-1973 yılları arasında NASA'da görev almış ve Apollo programındaki çalışmaları bir de başarı ödülü ile tespit edilmişti. Ancak, özellikle 1957 yılı sonrasında uzay alanında gelişmelerle "Yer'e Yakın Uzay" konusu artık farklı konumlandırılıyor, "Teknoloji Uzaı" olarak da adlandırılabilir bu alan ile astrofizik alanını ayırıştırıyordu... Bu ayrışma, European Science Foundation tarafından 1990 yılında yapılan değerlendirmelerde de yer almıştı.

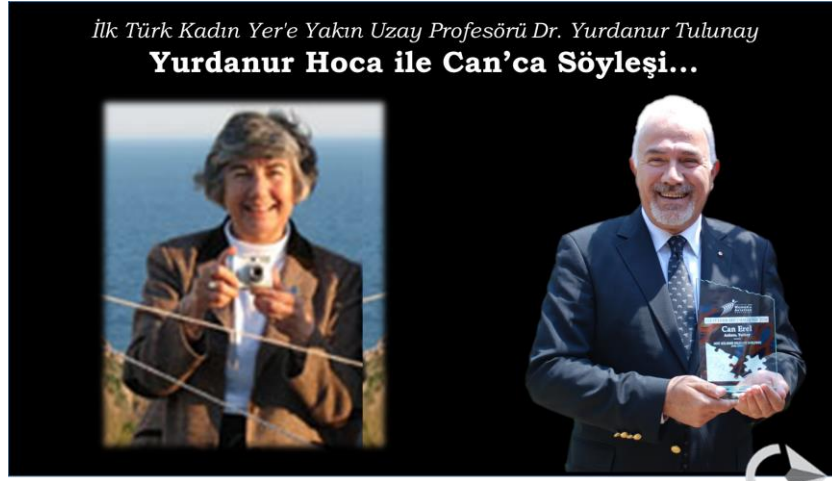
Bu durumda,

- Ankara Üniversitesi 'den fizik yüksek mühendisi olarak 1963 yılında mezun olan,
- New York, ABD'deki Fordham Üniversitesi'nde 1968 yılında lisansüstü çalışması sonrası 1972 yılında İngiltere'deki Birmingham Üniversitesi'nde "Uzay Araştırmaları" alanında doktora derecesini alan,
- İstanbul Teknik Üniversitesi'nde 1984 ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde 1990 yılında "Profesör" unvanı alan,
- İTÜ'de uçak, uzay ve meteoroloji mühendisliği ile ilgili programların bir fakülte yapısı altında toplanmasına emek vermiş; daha sonra o fakültenin dekanlığını da (22.12.1997 - 12.10.2004) yapan,

Dr. Yurdanur Tulunay, "Yer'e Yakın Uzay" konusunda profesör ilk kadınımız olarak "Bu Coğrafyada Havacı Kadın Olmak!" özel dizisinde olmalıydı...

ODTÜ'de emerita profesörlüğünü sürdüren sevgili Yurdanur hoca ile söyleşimi 5 soru ile sınırladım...
...ancak, tüm bileşenleri ile hızlı bir gelişim gösteren havacılık endüstrimiz ve bu alana ilgi duymasını umut ettiğimiz kızlarımız ve kadınlarımızı açısından cevaplarını hali ile paylaşması beklentisi ile...

...Havacı Kadın Olmak!

EREL: Astro fizikten ayrı, teknoloji uzayı alanı da erkeğin hâkim olduğu bir alan olarak bilinir; hatta havacılık alanından da öte... Sizin de fizik ana bilim dalı ile başlayan süreçte, havacılık ile yakın ilişkili Yer'e yakın uzay ilgili farkındalık oluşturan, bu farkındalığın devamında edindiğini ve deneyim ile teknoloji uzayının sizin için bir mesleki kariyere dönüşen karar(lar)ı vermenizi sağlayan süreç, etkileri ve yansımaları ile nasıl anlatılabilir?

TULUNAY: Kurtuluş Savaşımızda düşen düşman uçaklarının, yapıştırma işlerinde jelatin maddesinden yararlanmak için, tavuk suları da kullanılarak, tamir edilip onarılması; Atatürk'ün "İstikbal göklerde dir!" özlü sözü ve bilim ve teknoloji çerçevesinde gösterdiği hedefler beni derinden etkilemiştir.

Ayrıca, 2'inci Dünya Savaşı sırasında, genç bir teğmen olan babamın komutasındaki, uçaksavar bataryasının, hava sahamızı ışıldaklarla tarayarak gözetlemesi, küçük bir çocuk da olsam, daha o zaman bile "havacılık" kavramının çok önemli olduğu, sanırım, bende bilinçaltına yerleşmişti.

1966 yılında New York'da (ABD) okuyorum. "National Geographic" dergisinde Türkiye'ye ilişkin bir yazı gördüm. İçindekileri resimlerden birinin alt yazısını hiç unutamadım:

"Türkler 30 Ağustos Zafer Bayramlarını, ABD yapımı jet uçaklarıyla kutluyorlar..."

1968 yılında, eşimin bir süre önce İngiltere'ye gitmesi nedeniyle, akademik görevimden istifa ederek İngiltere'ye gitmek zorunda kaldım. Birmingham'da iş aramaya başladım.

Başlıca iki tane iş önerisi yapıldı. Birisi o sırada uzmanlık alanım olan nükleer fizik dalındaydı. Öteki ise, "Uzay Araştırmaları Bölümü"ndeydi.

1957 yılında "İlk" insan yapısı uydu, Suputnik1, SSCB (Sovyet Rusya) tarafından yaklaşık 900 kilometre yükseklikte bir yörüngeye oturtulmuştu.

1960'lı yıllarda benzer bir başarımla sonuçlanan uydu sayısı parmakla sayılacak kadar azdı.

Bu gelişmeler arasında, bana önerilen uzay bölümündeki iş, her ne kadar, bana çok yabancı da gelse, nükleer fizik dalından daha çekici gelmişti. Özellikle, 2. Dünya Savaşında 'Magnetron'u geliştiren ekibin bir üyesi olan Profesör J. Sayers için kurulan bu bölüme, Profesör Sayers ile yaptığım görüşmeden sonra alınmam, beni ayrıca heyecanlandırmıştı.

İngiltere'nin ulusal uydu projelerinden olan ARIEL 3 uydusu, İngiliz Üniversiteleri ve devlet araştırma laboratuvarlarındaki gruplarca tasarımı ve beş bilimsel deneyi taşımıştı. O zaman bilinmeyen bir nedenle ARIEL 3, bir yıllık veri topladıktan sonra yitirilmişti.

Ben, toplanmış olan bu verilerden ve o sırada, yörüngeye oturtulmuş olan ARIEL 4 uydusunun verilerinin değerlendirilmesi ve bütünüyle yönetiminden tümüyle sorumlu olacağım bir göreve başlamış oldum böylece.

ARIEL 4 uydusu da ne yazık ki, atıldıktan bir yıl sonra, o zaman da gene bilinmeyen bir nedenle yitirildi.

Eşim bir süre sonra Türkiye'ye, ODTÜ'deki görevine döndü. Ben de, görevime başladıktan yedi buçuk yıl sonra, istifa ederek Türkiye'ye döndüm. Ancak, 1966 yılında, Fulbright bursuyla "Yüksek Lisans" ve "Doktora" derecesi almak için izin alma başvurumla başlayan süreçte, ODTÜ Fizik Bölümündeki asistanlık görevime, kısa bir süre sonunda bana bilgi verilmeden son verilmişti. Türkiye'den hiç bir maddi katkı almamış olmama, kazandığım "Doktor" unvanı ve deneyimlerime karşın, yeniden asistan olarak atanabilmem, o zaman ODTÜ öğretim üyesi olan Prof. Dr. Erdal İnönü'nün özel çabalarıyla gerçekleşebilmişti. Bu durumu, eşim üzüldürüm diye ben dönene dek bana bildirmemişti. "Asistan" olarak atanmamı da pek düşünmemeye çalışmışım. Bunun bürokratik kadro yaratılmasındaki bir zorluk olduğunu sanmışım.

Türkiye'ye döndüğümde, tüm sürecin nasıl özel çabayla sonuçlandırılabilirdiğini öğrendiğimde, ikinci kez düş kırıklığına uğramışım. Şöyle ki, istifa etmek isteğimi Profesör Sayers'e ilk kez ilettiğimde, tüm verilerin ve kullanım hakkının bana ait olduğunu ve anlaşmalar uyarınca, bu ender ve özgün verilerin on yıl sonra NASA, ABD'e verileceğini söylemişti. Duygusal olarak nasıl mutlu olduğumu anlatamam. Hemen ODTÜ'ye bunu bildirdim. Bu kapsamdaki verinin ve ODTÜ'deki bilgisayar ortamına uyumlu biçime getirilmesi konularında destek istedim. Ancak, bir yanıt alamadım. Uçak biletimi almıştım. Daha fazla bekleyemeyecektim.

Profesör Sayers'e, utanarak durumu anlattım verileri götüremeyeceğimi açıkladım. Ama, Profesör Sayers çok olgun bir biçimde, arkamdan her şeyi, ODTÜ'deki bilgisayar ortamıyla uyumlu olarak göndereceklerini, benim buna hakkım olduğunu söyleyerek beni onurlandıran cümlelerle teşekkür edip süreci bağladı.

ODTÜ Fizik Bölümünde, çok değerli bir profesörün kurmuş olduğu bir Astrofizik Grubu vardı. Bu gruba katılmam için davet edildim.

Bu davet beni çok şaşırtmıştı... Çünkü 1957 yılında, dünya "Uzay Çağı"na girmişti. "Uzay" sözcüğü artık yalnızca, "Astronomi ve Astrofizik" dalını değil,

- “Yer’e Yakın Uzay” bir başka deyişle “Teknoloji Uzayı”nı;
- “Uzaydan Yer Gezegeni Gözlemleri” dalını
- “Uzayda Üretim ya da Mikrogravite” dalını,

da içermekteydi.

Bu tıpkı, bir Mühendislik Fakültesindeki, Elektrik, Makina, Jeoloji, İnşaat, Havacılık ve Uzay Mühendisliği bölümleri gibi bir yapılanmaydı artık.

Ama bu farkındalık eksikliğinin halâ sürmekte olduğunu belirtmeliyim; bu detay yapılanma ne yazık ki şu anda bile göz ardı edilmektedir.

© Prof. Dr. Yurdanur (Kabasakal) Tulunay

500-600 kilometre yüksekliğindeki “Yer’e Yakın Uzay” ortamının özelliklerinin keşfedilmesi amaçlayan ARIEL 3 ve ARIEL 4 uydu verilerinin on yıl boyunca tek sahibiydim. Gelişmiş ülkelerde de sayıları çok az olan bilim insanlarıyla yarışmamız gerekiyordu. Bu bilimsel ve pratik sorumluluk nedeniyle, ODTÜ Fizik Bölümündeki o Astrofizik Grubu için yapılmış “daveti” kabul edemedim.

EREL: Değerli kadın meslektaşlarımı gördüğümde, onları dünyaya getirip büyüten ana ve babaya, yetiştiren saygın okullarımıza, yapılarında onlara kariyer fırsatı tanıyan şirketleri, toplumsal cinsiyet dengesini gelişmesi yönünde haklı bir gururu yaşamamızı sağlayan düş ve düşün sahiplerini, emeğini katarak, destekleyerek bu süreci oluşturup geliştirmekte olanları Can-ı gönülden tebrik etmek isterim. Sizin küresel uzay programlarında sorumluluk alarak başlayan ve bugüne ulaşan, imrenilecek kariyer sürecinde aldığınız kararlar ve sürdürdüğünüz gelişimde,

- Ebeveynleriniz ve aile üyeleriniz,
- Okullarınızdaki öğretmenleriniz ve öğrenci arkadaşlarınız,
- Eşiniz,
- İşyerlerinizdeki yöneticileriniz ve çalışan elemanlarınız,

ile ilgili ilişki ve iletişim süreçlerinde sizi engelleyen veya teşvik eden sınırlar arasında neler yaşadınız?

Yer’e yakın uzay alanında bir bilim insanı ve öğretim üyesi, ülkemizin en köklü havacılık ve uzay bilimleri fakültesinde yönetici olarak çalışma alanlarınızda kaldığınız olumlu ve olumsuz etkileri dikkate alarak kadının bu alanlarda mesleki faaliyetleri hakkında neler söyleyebilirsiniz? Sizce, diğer akademik ve endüstri kollarında, farklı meslekler ile kıyaslandığında havacılık ve uzay alanında kadın olmak nasıl bir duygu ve deneyim?

TULUNAY: On bir yıllık ilk, orta, lise öğretim ve eğitimimi on yedi (17) ayrı okulda bitirdim. Dolayısıyla, gerek okul koşulları, ulaşım vb. etkenlerin, öğretmenler ve arkadaşların, bu çeşitliliğin yaratmış olduğu güçlükler ve bunların engelleyici etkileri içinde istemeyerek de olsa yer aldıkları yadsınamaz. Ancak, ailem ve

yarattıkları anlayış, sevgi ortamında, güçlük ve engellerin etkisi azaldı; özendirici destekler daha öne çıkabildi.

Ailem, o yıllardaki ordu mensuplarının çoğunun içinde bulunduğu her türlü güçlükler içeren yaşam koşullarına karşı, hedefimizin, başarılı ve hızlı bir biçimde okuyup yetişerek, bir an önce “Atatürk Cumhuriyeti”mizin, o heyecanlı, planlı kalkınma hedefine katkıda bulunmak olduğunu hissettirerek bizi büyüttü.

Örneğin, ODTÜ’de lisansüstü öğrenim yaparken, California Üniversitesi, Berkeley yerleşkesinde, bir deneye katılıp öğrenmem için Fizik Bölüm Başkanınca görevlendirilmişim. Çok kısa bir düşünme süresi tanınmıştı. İşin doğrusu ben çok korkmuştum. Çünkü ailemden, vatanımdan ilk kez ayrılp yabancı bir toplumda, kurumda ve ülkede nasıl yapabileceğimi bilememiştim. Ailemle paylaştığımda, özellikle, babam, böyle bir meslek olanağını kesinlikle kabul etmem gerektiğini vurgulayarak beni yüreklendirdi. Ama hava alanında babamın duygusal olarak içinde bulunduğu ikilemi, gülümseyerek beni neşelendirmeye çalışsa bile gözlerinden anlamıştım.

Eşime gelince...

İşin en güzel tarafı bu! Her ikimizin de ortak bir aile kültürüne sahip olmamız, eğitim ve meslek yaşamımızda çok hoş oldu. Buna ek olarak, Türkiye’de yaşamış ve yaşamakta olduğum mesleksel yalnızlığımı eşimle bir ölçüde gidermiş oldum. Aslında, “Yer’e Yakın Uzay” disiplinler arası işbirliğini gerektirmektedir. Ancak, benim meslek yaşamımdaki varlığım, yapmağa çalıştıklarım, getirdiğim olanaklar, uluslararası ilişkilerde taraf olabilme olanakları vb. yapılanma çalışmalarımda karşılaştığım yalnızlık ve güçlükler karşısında, eşim olduğu için beraber çalışmamızı ilke olarak onaylamayan eşim, sonunda ortak çalışma yapmayı onayladı. Bu birlikteliğin çok verimli ürünlerini aldık.

EREL: Yaşanmışlıklarınızı dikkate aldığınızda,

- Başarabildiklerinizin daha iyisini yapabileceğinizi,
- Başaramadıklarınızın etken sebeplerini minimize edecek kaldırarak,

neler yapılabilirdi? Veya farklı bir yönden yaklaşırsak, bu “fark”ın sebeplerine “Alınan Ders(ler)” mantığı ile bakarak, ilgili taraflara düşen görev ve sorumluluklar neler olabilir; özetleyebilir misiniz?

Fizik gibi farklı ve temel bir bilimsel disiplinden başlayarak erkek yoğun bir alanda yetiştikten sonra küresel boyuttaki teknolojik uzay programlarında ülkemizi temsil edegelen bir bilim insanı ve akademisyen kadın olarak bu değerlendirmeyi yaparken...

...ilgili otorite ve kurumların, kızlarımızın, onların ebeveyn ve velilerin insanlığın gelişmesini sağlayacak, 4. Endüstri Devrimi ve sonrasında en temel ve kritik gerekli işlevleri gerçekleştirecek kariyer alanları ile ilgili beklentilerine yönelik sonuç(lar) da çıkarılabilecekleri açılımlar paylaşmanızı dileyerek...

TULUNAY: *Uzay çağı teknolojisini üretebilen toplumların ortak bazı bileşenleri var. Özetle, bu toplumlarda orta çağdan sonra ortak bir aydınlanma ve gelişme süreci var. Eğitim, kültür yönünden bir tekdüze (homojen) yapı ortaya çıkmış. Seçilen, ekonomik sisteme bağlı olarak, liyakate dayalı olanaklardan yararlanan geniş bir orta sınıf oluşturulmuş. Geleceklerini, ulusal bir bilinçle güven altında tutacak, temel değerleri değişmeyen, bir diğer deyişle, hükümetlerden bağımsız temel devlet politikaları var ve bu politikalar "laik" bir temele oturtulmuş.*

Araştırma politikaları, başlı başına kendileri bir "amaç" değil, çok düşünülüp, yaygın tartışmalar sonucunda saptanmış amaçları var. ARGE etkinlikleri bunlara ulaşmak için, özenle kullanılan araçlar olmuş.

Örneğin, bir ARGE Kurumu oluşturmak için işe sıfırdan başlanmıyor. Önce, düşünülen ARGE etikliğinin hangi gereksinime yanıt vereceği, bir "sistem anlayışı ve ilişkisi" kapsamında yaygın olarak tartışılıp kararlaştırılıyor. Bu ARGE hedeflerine ulaşabilmek için birbirini izleyen ve bütünleyen etkinlikler planlanıp bütçelendiriliyor ve çalışmalar etkin bir biçimde denetleniyor.

Bu anlayışı destekleyen bir eğitim ve öğretim politika, program ve sistemleri var.

Sonuç olarak, benim tüm çabalarım, getirebildiğim olanaklar genellikle "tekil" çalışmalar biçiminde kaldı.

Örneğin, her yerde "uzay" başlığıyla üniversiteler, araştırma birimleri vb. kurumlar oluşturulmakta günümüzde de.

Kant'ın ünlü, makalesi "Critique of Pure Reason - Saf Aklın Eleştirisi" makalesinde yazdığı gibi:

"Thoughts without content are empty (void), intuitions without concepts are blind - İçeriksiz düşünceler boş, kavramsız sezgiler de kördür."

EREL: Kanada merkezli Dünya Havacı Kadınlar Enstitüsü (Institute for Woman of Aviation Worldwide - iWOAW) tarafından havacılık – uzay alanında toplumsal cinsiyet dengesinin geliştirilmesi amacı ile bu endüstrilerde kadın sayısı ve seviyesini artırmak için dünya genelinde organize edilen "[Dünya Havacı Kadınlar Haftası](#)" bu yıl 6-12 Mart 2017 arasında... Son üç yıldır bu kapsamında tüm dünya ile beraber Türkiye’de de gerçekleştirilen etkinlikler ve sonuçları hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Yine bu yıl, ilk defa 24-26 Mayıs 2017 günü Vancouver - Kanada'da "[Toplumsal Cinsiyet Dengesi Sempozyumu](#)" da düzenliyor. Havacılık - uzay endüstrilerinde toplumsal cinsiyet dengesini geliştirme temalı bu sempozyumda "Dünya Havacı Kadınlar Haftası" etkinlikleri ile ödül kazananların ödül ve hediyeler de sahiplerine sunulacak. Havacılık ve uzay alanında öncü Türk kadınlarımızı temsilen de konuşmacı ve katılımcı olmasına çabaladığım bu sempozyum konusunda da değerlendirmelerinizi duyabilmek isterim.

...bu vesileyle belirtmek istediklerim de var... Dünya Havacı Kadınlar Haftası’na kişisel bir katkı olarak, "[Can'ca Dünya Havacı Kadınlar Haftası Rehberi](#)" dokümanı hazırlamış ve Ekim 2016 ayından itibaren Türkçe konuşan dünyada ulaşabildiğim örgütler ve bireylerle paylaşmaktayım; sizinle ve kurum ilgilileriniz ile de paylaşmıştım. Bu rehber dokümana yönelik önerileriniz yanında bu yıl kadınlarımızda daha fazla havacılık farkındalığı sağlayacak ve tüm dünyada ülkemizin daha iyi temsil edilebileceği etkinliklerin bu hafta boyunca düzenlenmesi konusunda da öneri ve değerlendirmenizi öğrenebilmekten mutluluk duyacağım...

TULUNAY: *Söyleşi başında, uzay çağı teknolojisini üretebilen toplumların ortak bazı bileşenleri olduğunu belirtmiştim; bunlardan biri de belki de iWOAW gibi örgütlenmeler... Çağımızın, homojen ve ileri teknolojiyi üreten, yaşam kültürlerinde uzay çağının farkındalığı duyulabilen toplumlarda bu tip araçlar çok gözde ve gençlerin dikkatini çeken etkinlikler ve güncel metotlarla tüm dünya genelinde de hızla yayılmaya çabalyorlar... Konumuz açısından bakılır ise, Dünya Havacı Kadınlar Haftası etkinlikleri, bu yıl başlayacak "Toplumsal Cinsiyet Dengesi Sempozyumu", yarışmalar belki de bu tip uygulamalar olarak değerlendirilebilir..*

Bu tip girişimlerin desteklenmesini ve hatta benzer girişimlerin de bulunarak bu çabalar katkı sağlanmasını değerlendiriyorum. Bu yönde, bizzat kişisel zaman ve olanaklarınızla ortaya koyduğunuz yaklaşım ve çabaların da çok kıymetli olduğunu değerlendiriyorum.

Benim de, özellikle uzay çağında biraz farklı da bir ufukum var; bu açıdan belirtmek istediklerim var:

IWOAW, Institute for Women Of Aviation Worldwide (Dünya Havacı Kadınlar Enstitüsü) baş harfları ile oluşturulmuş bir kısaltma...

Açık kaynaklarda, "Aviation" sözcüğünün tanımı şöyle:

"Aviation is the practical aspect or ART of aeronautics being the design, development, production and use of aircraft (A/C); especially heavier than air aircraft"

Güneş ile 'Spaceship Earth' arasındaki, yaklaşık 150 milyon kilometrelik uzay parçası artık, çok gelişmiş uçak gibi araçlarla (space shuttle) yolculuk yapılan bir ortam olmuştur.

Önerimiz şöyle:

"NESiation" sözcüğünün tanımı şöyle:" NESiation is the practical aspect or ART of astronautics being the design, development, production and use of spacecraft (S/C) which is capable of operation

in the almost gravity free space and heavier than plasma spacecraft"

Bu tanımı esas alarak, iWOAW'ın bir alt bölümünü oluşturmayı ve adını, Institute for Woman Of NESiation Worldwide (iWONW) koymayı denemeliyiz...

Bir öneri olarak da posta adresim ile ilgili paylaşabilirim... En azından, uzay çağında bir gün şöyle bir adresim olabileceğini düşünüyorum:

Yurdanur Tulunay
Spaceship Earth
Milkyway Galaxy
Mlat: 9.98MN
Mlong: 111.79ME
Universe

EREL: Son olarak, havacılık ve uzay alanlarında toplumsal cinsiyet dengesinin geliştirilmesine yönelik değerlendirme ve önerilerinizi (*aile kurumu, yakın çevre, ilgili öğretim ve eğitim kurumları, "meslek" ve "kadın" odaklı örgütlenmeler, araştırma merkezleri, endüstride yer alan kümeler, kurum ve kuruluşlar, otorite ve devlet kurumları*) açısından da duyabilmek isterim...

TULUNAY:

Ben, "kadın" dernekleri vb. cinsiyet ayırımına yönelik, güya kadının doğal hakkını verebilmek için "positive" kadın ayırımcılığı yapılmasını temel bir çözüm olarak görmüyorum. Okulda, tarlada vb. yerlerde birlikte çalışabilen ve hatta çoğu yerde, örneğin, tarlada erkekten daha fazla çalışan ve etkin olan, kadının doğal hakkını alabilir sistem oturtulmalıdır.

Örneğin, bu konuda ulusal ve uluslararası ortamda en güzel örnekleri, 1923 anlayışı ve devrimlerle, Atatürk vermiştir.

Sevgili Yurdanur Hoca'dan duyduklarım da, on yıllardır sahip olduğum samimi düşüncelerime inancımı tazeledi;

- *Kızlarımızda havacılık ve uzay alanına yönelik STE(A)M (BTM(S)M - Bilim, Teknoloji, Mühendislik, (Sanat), Matematik) öğretim alanlarında öğretim ve kariyer beklentisi oluşturmaları,*
- *Bu kızlarımızın ebeveynleri ve yakın çevrelerinin, insanlığın gelişmesini sağlayacak, 4. Endüstri Devrimi ve sonrasında en temel ve kritik gerekli işlevleri gerçekleştirecek olan bu yolculukta kendilerine olanak sağlayıp desteklemeleri,*
- *Her bir okuyucumuzun,*
 - *Havacılık - uzay ve savunma endüstrilerinde toplumsal cinsiyet dengesini geliştiren çabalara katılmaları,*
 - *Bu amaca sahip Dünya Havacı Kadınlar Haftası etkinlikleri ile ilgili katkı sağlamaya, tüm iletişim kanalı ve ilişki ağlarında bulunanları da etkinlik düzenlemeye davet etmeleri,*

beklentimi yükseltti.

...dahası, bu coğrafyanın bu güzel ve farklı ülkesinde, üst seviyede bilgi, ileri teknoloji uyumlu beceri gerektiren bir meslekle erkeğin egemen olduğu alana girebilmenin insani, sosyal ve siyasi kaynak farklılıklarını çok açık bir şekilde ortaya koyuyor, sahip olunan heyecan ve başarının verdiği bireysel ve toplumsal huzura dair güçlü ipuçları içeriyordu...

"Bir toplum aynı amaca bütün kadınları ve erkekleri ile beraber yürümez ise ilerlemesine teknik olarak imkân ve bilimsel olarak ihtimâl yoktur!"

~ Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK

(Atatürk Araştırma Merkezi, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Cilt II, s.153)

Okuyucuya umut ve heyecan aşılayacağına inandığım bu samimi paylaşımı için Prof. Dr. Yurdanur (Kabasakal) Tulunay'a Can-ı gönülden teşekkür ederim.

Ulusal havacılık-uzay ve savunma endüstrilerinde toplumsal cinsiyet dengesinin cinslere fırsat eşitliği sağlanarak geliştirilmesi, genç kadınlarımızın ilgili öğretim programlarına yönelerek bu dinamik ve geleceği parlak kariyere yönelime güdülenebilmesi ve sonuçta sağlanacağına emin olduğum gelişimin keyfini de yüce Türk milletinin sürebilmesi umudu ile...

Kaynakça :

1. Can EREL; "*Ulusal Havacılık Gelişim Sürecinde Türk Kadını*"; Konferans; 2 Aralık 2013.
2. Can EREL; "*Can'ca Türkiye'de, Endüstrinin Gelişiminde İz Bırakanlar*"; ISBN 978-605-125-753-2; Mart 2014